

Konzervatorsko-restauratorski radovi na nalazima sa brodoloma Gnalić

Univerzitet Crne Gore, Fakultet likovnih umjetnosti Cetinje

Smjer: Konzervacija i restauracija

Modul: Konzervacija i restauracija skulpture i predmeta primijenjene umjetnosti

Studijska godina: III

Универзитет Црне Горе

ФАКУЛТЕТ ЛИКОВНИХ УМЈЕТНОСТИ

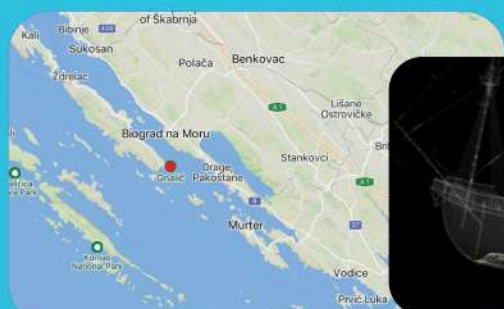
Autori: Jovana Vujić, Anastasija Dragojević i Jovana Adžić

Mentori: dr. sc. izv. prof. art. Miona Miliša, mag.art. Vasilija Jovanović

Kontakt e-mail: jovanaadzico2@gmail.com

Uvod:

Ovaj poster pruža sveobuhvatan uvid u konzervaciju keramičkih fragmenata sa brodoloma Gnalić, jednog od najznačajnijih podmorskih arheoloških nalazišta kasne renesanse u Jadranskom moru. Prikazani su rezultati obrade četiri fragmenta koji su, nakon više od četiri vijeka pod morem, pokazivali tragove bioloških naslaga, mineralizacije i mehaničkih oštećenja. Kroz pažljivo sprovedene konzervatorsko-restauratorske postupke obezbijedena je dugoročna stabilnost ovih predmeta. Sačuvani artefakti danas svjedoče o trgovačkim mrežama, materijalnoj kulturi i svakodnevnom životu 16. vijeka, te doprinose daljim istraživanjima i prezentaciji kulturne baštine.

SL1 Mapa položaja ostrva Gnalić u Jadranskom moru (preuzeto sa: <https://www.mpcarta.com/st/9006/Map-Arpeid-Map-aprila-2023/>)

SL2 Virtualni prikaz broda (preuzeto sa: Virtualni muzej Galić (2023) The Life of the Sunk Ship Gagliana Grossa, Dostupno na: <https://gnalic.arsnautica.org/aprila-2023/>)

Istorijat:

Lokalitet Gnalić, smješten kod istoimenog ostrva blizu Biograda na Moru, jedno je od najznačajnijih podvodnih nalazišta kasne renesanse u Evropi. Na dubini od 25–29 metara nalazi se olupina mletačkog trgovačkog broda Gagliana Grossa, izgrađenog 1569. u Veneciji, koji je potonuo 1583. usljed oluje dok je prevozio luksuznu robu za Osmansko carstvo. Među pronađenim predmetima su staklo, svileni tekstil, alati, keramika, topovi i lične stvari posade. Olupinu su otkrili lokalni ronionici početkom 1960-ih, a prvo arheološko istraživanje započeto je 1967. godine. Nakon više kampanja do 1973, istraživanja su obnovljena između 2012. i 2017. kroz međunarodni projekat "Ogledalo renesansnog svijeta", a nova velika akcija sprovedena je i 2022. godine.

Zatečeno stanje:

U ateljeu su zaprimljena četiri fragmenta (SL3–6), koji su bili u nestabilnom stanju. Na njima su uočena oštećenja nastala biološkim putem usljed dugotrajnog boravka u morskrom okruženju. Površine su prekrivene raznim vrstama prljavštine i bioloških naslaga. Posebno su primijećene naslage formirane djelovanjem mikroorganizama i morskih crva (SL4 i SL6).

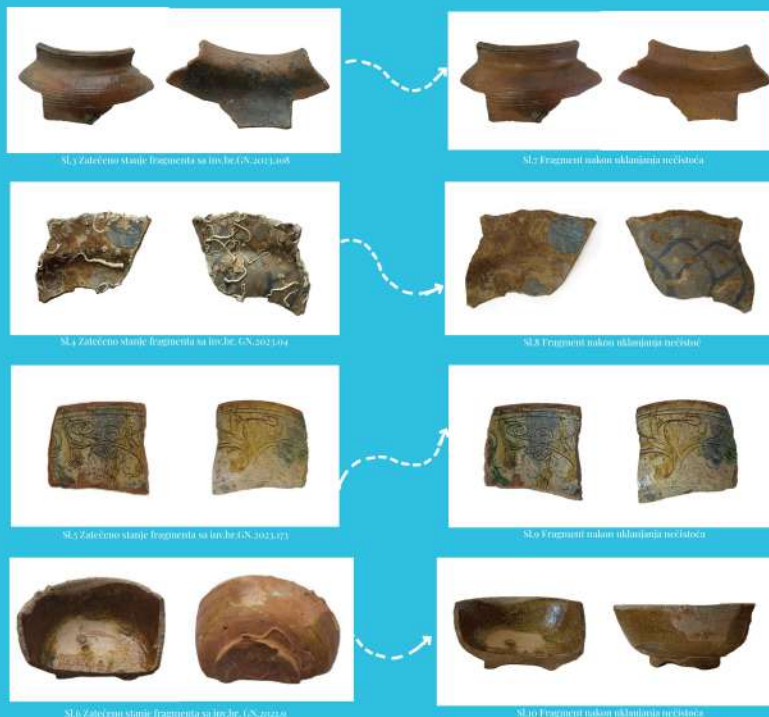
Ukoliko se naslage ne uklone, mogu izazvati dalju degradaciju materijala, pa je neophodno sprovesti određene tretmane radi stabilizacije i povratka originalnog izgleda fragmenata.

Konzervatorsko-restauratorski tretmani:

Nakon inicijalnog pregleda, započeta je konzervacija i restauracija fragmenata. Prva faza tretmana obuhvatila je uklanjanje nečistoća destilovanom vodom. Preostale tvrdokorne naslage pažljivo su odstranjene mehanički, skalpelom, kako bi se očuvala površinska struktura. Na pojedinim fragmentima korišćena je pomoćna otopina od destilovane vode, alkohola i acetonu za efikasnije uklanjanje bioloških naslaga bez oštećenja originalne površine. Tokom čišćenja, nestabilna glazura na određenim fragmentima zaštićena je slojem Paraloida B-72, koji je stabilizovao površinu i omogućio bezbjedan nastavak tretmana. Jedan od fragmenata (SL6) pokazao je prisustvo očuvanih elemenata koji su od značaja za buduću rekonstrukciju posude (SL11).

Zaključak:

Konzervatorsko-restauratorski tretman četiri fragmenta uspješno je sproveden uz očuvanje njihove autentične materijalne strukture. Najveći izazov tokom procesa predstavljalo je uklanjanje prokopanih i duboko vezanih mikroorganizama, pri čemu je bilo neophodno primijeniti izuzetno pažljive metode kako bi se spriječilo oštećenje površine fragmenata. Poseban značaj ima fragment koji posjeduje elemente potrebne za buduću rekonstrukciju, čime se otvara mogućnost za potpuniju prezentaciju i interpretaciju originalnog izgleda posude.

SL3 Zatečeno stanje fragmenta sa broda (16.2013.08)

SL3 Fragment nakon uklanjanja nečistoća

SL4 Zatečeno stanje fragmenta sa broda (GN.2013.04)

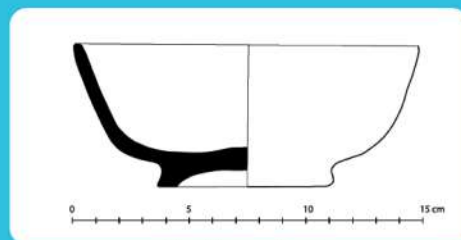
SL4 Fragment nakon uklanjanja nečistoća

SL5 Zatečeno stanje fragmenta sa broda (GN.2013.07)

SL5 Fragment nakon uklanjanja nečistoća

SL6 Zatečeno stanje fragmenta sa broda (GN.2022.0)

SL6 Fragment nakon uklanjanja nečistoća

SL11 Grafički prikaz profila posude

Literatura:
Heritage Croatia (2020) Život potopljenog broda – Gagliana Grossa u moru kod Biograda. Dostupno na: <https://heritagecroatia.com/> (Pristupljeno: april 2023).
Hrvatski pomorski muzej Split (2021) Gnalić – Blago potopljenog broda. Dostupno na: <https://www.hismus.hr/> (Pristupljeno: april 2023).
Virtualni muzej Galić (2023) The Life of the Sunk Ship Gagliana Grossa. Dostupno na: <https://gnalic.arsnautica.org/> (Pristupljeno: april 2023).

UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU